

رویکرد عاطفی شناختی به کتابهای تصویری

ماریا نیکولایوا (دانشگاه کمبریج انگلستان)

مترجم: دکتر لاله آتشی

اردیبهشت ۱۳۹۵ (مرکز مطالعات ادبیات کودک دانشگاه شیراز)

چکیده

پژوهش درباره‌ی تأثیر کتابهای تصویری بر خوانندگان نیازمند پایه‌های نظری است و ماریا نیکولایوا در این مقاله با تکیه بر روانشناسی شناختی و ارزیابی عملکرد دو نیمکره‌ی مغز درگیری خوانندگان با متون چندرسانه‌ای را در مقاطع مختلف سنی بررسی می‌کند. او از دو دیدگاه سود می‌جوید: یکی رشد تاریخی مغز و دیگری رشد فردی مغز. منظور از رشد تاریخی مغز روندی است که طی آن نیمکره‌ی چپ بر نیمکره‌ی راست برتری یافته است؛ رشد فردی مغز، فارغ از نگاه تاریخی، درگیری مخاطب در رده‌های سنی مختلف با آثار تخیلی را مورد بررسی قرار می‌دهد. نیکولایوا عملکرد دو نیمکره را برمی‌شمارد و توضیح می‌دهد هر دو نیمکره در درک ما از جهان اهمیتی همسان دارند، با این حال هر کدام دنیا را به شکلی متفاوت درمی‌یابند: نیمکره‌ی راست کشف می‌کند، نیمکره‌ی چپ طبقه‌بندی می‌کند. نیمکره‌ی راست، خلاقیت، تغییر، تکثر، وابهام را در اولویت قرار می‌دهد. نیمکره‌ی چپ دانش می‌اندوزد و نیمکره‌ی راست خرد می‌زاید. او به بررسی قابلیت‌های افراد در سنین مختلف می‌پردازد و دلیل گرایش کودکان به متون تصویری را در نظام‌مندی متفاوت مغز کودکان جست‌وجو می‌کند. نیمکره‌ی راست در کودکان کم‌سال غالب است و رشد بیشتری یافته است، بنابراین علاقه‌شان به متون تصویردار همچون کتابهای تصویری و یا پویانمایی قابل درک است. هر چه سن بالاتر می‌رود نیمکره‌ی چپ نقشی برجسته‌تر می‌یابد و گرایش به واژه جایگزین گرایش به تصویر می‌شود. نیکولایوا به نقش متون چندمدالیت‌ه در رشد عاطفی و شناختی کودک اشاره می‌کند و پیشنهاد می‌دهد که بهتر است به جای اولویت دادن به سواد سنتی که حول محور زبان می‌چرخد، یادگیرندگانی که سن بیشتری دارند را تشویق کنیم متون بصری و چندوجهی بخوانند. تعامل و تنش میان مدالیت‌های مختلف ذهن مخاطب را درگیر می‌کند؛ او را به تلاش ذهنی وامی‌دارد و تلاش ذهنی در رشد شناختی کودک موثر است. رویکرد شناختی به کتابهای تصویری نشان می‌دهد که متون چند رسانه‌ای به‌ویژه برای تحریک فعالیت مغزی نوآموزان بسیار سودمند است. در نهایت او با اشاره به پژوهش‌های موجود معتقد است که باید با پرورش سواد بصری، به نیمکره‌ی راست مغز در روند رشد عاطفی شناختی، بها داد و از پتانسیل آن سود بیشتری برد.

کلیدواژه‌ها: کتاب تصویری، رشد عاطفی/شناختی، متون چند رسانه‌ای، نیمکره‌ی چپ و راست مغز